Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (siedma komora)

z 26. septembra 2024*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Migrujúci pracovníci – Sociálne zabezpečenie – Uplatniteľná právna úprava – Nariadenie (EHS) č. 1408/71 – Články 13 a 14a – Nariadenie (ES) č. 883/2004 – Článok 11 a článok 13 ods. 2 – Osoba vykonávajúca samostatnú zárobkovú činnosť súčasne na území dvoch alebo viacerých štátov, a to členského štátu Európskej únie, štátu Európskeho združenia voľného obchodu, ktorý je stranou Dohody o európskom hospodárskom priestore, a Švajčiarskej konfederácie – Článok 87 ods. 8 – Pojem ‚daná situácia' – Dohoda o Európskom hospodárskom priestore – Dohoda medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Švajčiarskou konfederáciou na strane druhej o voľnom pohybe osôb"

Vo veci C-329/23,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Verwaltungsgerichtshof (Najvyšší správny súd, Rakúsko) z 9. mája 2023 a doručený Súdnemu dvoru 25. mája 2023, ktorý súvisí s konaním:

Sozialversicherungsanstalt der Selbständigen

proti

W M,

za účasti:

Bundesminister für Soziales, Gesundheit, Pflege und Konsumentenschutz,

SÚDNY DVOR (siedma komora),

v zložení: predseda siedmej komory F. Biltgen (spravodajca), sudcovia N. Wahl a M. L. Arastey Sahún,

generálny advokát: M. Szpunar,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

* Jazyk konania: nemčina.

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– W M, v zastúpení: A. Wittwer, Rechtsanwalt,

– rakúska vláda, v zastúpení: A. Posch, J. Schmoll a E. Samoilova, splnomocnení zástupcovia,

– česká vláda, v zastúpení: J. Benešová, M. Smolek a J. Vláčil, splnomocnení zástupcovia,

– vláda Lichtenštajnského kniežatstva, v zastúpení: A. Entner-Koch a R. Schobel, splnomocnené zástupkyne,

– Európska komisia, v zastúpení: F. Clotuche-Duvieusart a B.-R. Killmann, splnomocnení zástupcovia,

– Dozorný úrad EZVO, v zastúpení: Brathovde, E. Gromnicka a M.-M. Joséphidès, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu jednak nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, v znení zmenenom a aktualizovanom nariadením Rady (ES) č. 118/97 z 2. decembra 1996 (Ú. v. ES L 28, 1997, s. 1; Mim. vyd. 05/003, s. 3), zmeneným nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 631/2004 z 31. marca 2004 (Ú. v. EÚ L 100, 2004, s. 1; Mim. vyd. 05/005, s. 10) (ďalej len „nariadenie č. 1408/71“), a jednak nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (Ú. v. EÚ L 166, 2004, s. 1; Mim. vyd. 05/005, s. 72), zmeneného nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 465/2012 z 22. mája 2012 (Ú. v. EÚ L 149, 2012, s. 4) (ďalej len „nariadenie č. 883/2004“), a najmä článku 13 ods. 2, ako aj článku 87 ods. 8 tohto nariadenia v spojení s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 (Ú. v. EÚ L 284, 2009, s. 1), zmeneného nariadením (EÚ) č. 465/2012.

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi Sozialversicherungsanstalt der Selbständigen (orgán sociálneho zabezpečenia samostatne zárobkovo činných osôb, ďalej len „SVS“) a W M (ďalej len „dotknutá osoba“) vo veci odmietnutia zo strany SVS vydať W M osvedčenie, ktorým sa potvrdzuje, že v období od 1. januára 2017 do 31. marca 2018 (ďalej len „predmetné obdobie“) podliehal rakúskemu systému sociálneho zabezpečenia.

Právny rámec

Medzinárodné právo

Dohoda o EHP

3 Dohoda o Európskom hospodárskom priestore z 2. mája 1992 (Ú. v. ES L 1, 1994, s. 3; Mim. vyd. 11/052, s. 3), zmenená Dohodou o účasti Bulharskej republiky a Rumunska v Európskom hospodárskom priestore (Ú. v. EÚ L 221, 2007, s. 15) (ďalej len „Dohoda o EHP“), má v súlade s jej článkom 1 za cieľ podporovať trvalé a vyvážené upevňovanie obchodných a hospodárskych vzťahov medzi zmluvnými stranami s rovnakými podmienkami hospodárskej súťaže a pri dodržiavaní rovnakých pravidiel s cieľom vytvorenia homogénneho Európskeho hospodárskeho priestoru s označením „EHP“. Na dosiahnutie týchto cieľov pridruženie zahŕňa v súlade s ustanoveniami Dohody o EHP najmä voľný pohyb osôb.

4 Článok 2 Dohody o EHP v písmene b) stanovuje, že na účely tejto dohody pojem „štáty [Európskeho združenia voľného obchodu (EZVO)]“ znamená Island, Lichtenštajnské kniežatstvo a Nórske kráľovstvo, a v písmene c) uvádza, že pojem „zmluvné strany“ znamená čo sa týka Európskej únie a členských štátov EÚ, buď Úniu a členské štáty EÚ, alebo Úniu, alebo jej členské štáty.

5 Tretia časť Dohody o EHP s názvom „Voľný pohyb osôb, služieb a kapitálu“ obsahuje vo svojej kapitole 1, nazvanej „Zamestnanci a samostatne zárobkovo činné osoby“, články 28 až 30 tejto dohody.

6 V článku 28 ods. 1 Dohody o EHP sa stanovuje, že medzi členskými štátmi Únie a štátmi EZVO sa zabezpečuje voľný pohyb pracovníkov.

7 Článok 29 tejto dohody odkazuje na prílohu VI k uvedenej dohode, pokiaľ ide o zavedenie voľného pohybu pracovníkov alebo samostatne zárobkovo činných osôb v oblasti sociálneho zabezpečenia.

8 Príloha VI (Sociálne zabezpečenie) k Dohode o EHP na základe rozhodnutia Spoločného výboru EHP č. 76/2011 z 1. júla 2011, ktorým sa mení a dopĺňa príloha VI (Sociálne zabezpečenie) a protokol 37 k Dohode o EHP (Ú. v. EÚ L 262, 2011, s. 33), ktoré nadobudlo účinnosť 1. júna 2012, zahŕňa nariadenie č. 883/2004 a nariadenie č. 987/2009 ako „akty, na ktoré sa odkazuje“. Pred týmto dátumom sa v uvedenej prílohe nachádzalo nariadenie č. 1408/71.

9 Príloha VI k Dohode o EHP okrem iného uvádza, že na účely tejto prílohy a bez ohľadu na ustanovenia protokolu 1 tejto Dohody sa pod „pojmami ‚členský štát‘ alebo ‚členské štáty‘ nachádzajúcimi sa v uvedených aktoch rozumie okrem ich významu v príslušných aktoch [Únie] aj zahrnutie Islandu, Lichtenštajnska a Nórska“.

DVPO

10 Článok 8 Dohody medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Švajčiarskou konfederáciou na strane druhej o voľnom pohybe osôb, podpísanej 21. júna 1999 v Luxemburgu (Ú. v. ES L 114, 2002, s. 6; Mim. vyd. 11/041, s. 89, ďalej len „DVPO“), s názvom „Koordinácia systémov sociálneho zabezpečenia“ znie:

„Zmluvné strany prijmú opatrenia v súlade s prílohou II týkajúce sa koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia najmä s cieľom:

a) …

b) stanoviť uplatniteľné právne predpisy;

…“

11 Príloha II k DVPO s názvom „Koordinácia systémov sociálneho zabezpečenia“ v znení uplatniteľnom od 1. apríla 2012 vo svojom článku 1 stanovuje:

„1. Zmluvné strany sa dohodli, že pokiaľ ide o koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia, budú medzi sebou uplatňovať právne akty Európskej únie, na ktoré sa uvádza odkaz v oddiele A tejto prílohy a ktoré sú zmenené a doplnené týmto oddielom, alebo predpisy, ktoré sú rovnocenné s takýmito aktmi.

2. Pojem ‚členský štát/členské štáty‘ obsiahnutý v právnych aktoch uvedených v oddiele A tejto prílohy znamená okrem štátov, na ktoré sa vzťahujú príslušné právne akty Európskej únie, aj Švajčiarsko.“

12 Oddiel A prílohy II k DVPO, nazvaný „Akty, na ktoré sa odkazuje“, zahŕňa najmä nariadenia č. 883/2004 a 987/2009, ktoré nahradili nariadenie č. 1408/71.

Právo Únie

Nariadenie č. 1408/71

13 Nariadenie č. 1408/71, ktoré bolo s účinnosťou od 1. mája 2010 zrušené a nahradené nariadením č. 883/2004, sa podľa svojho článku 2 s názvom „Osoby, na ktoré sa nariadenie vzťahuje“, uplatňovalo na štátnych príslušníkov jedného z členských štátov, osoby bez štátnej príslušnosti a utečencov s bydliskom na území jedného z členských štátov, na ktorých sa vzťahujú alebo sa vzťahovali právne predpisy jedného alebo viacerých členských štátov, ako aj na ich rodinných príslušníkov a ich pozostalých.

14 Hlava II nariadenia č. 1408/71 s názvom „Určenie príslušnosti právnych predpisov“ okrem iného obsahovala články 13 a 14a tohto nariadenia.

15 Článok 13 uvedeného nariadenia s názvom „Všeobecné pravidlá“ stanovoval:

„1. Pokiaľ v článkoch 14c a 14f nie je ustanovené inak, osoby, na ktoré sa vzťahuje toto nariadenie, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s ustanoveniami tejto hlavy.

2. Pokiaľ články 14 až 17 neustanovujú inak:

a) …

b) na osobu, ktorá je samostatne zárobkovo činná na území jedného členského štátu, sa vzťahujú právne predpisy tohto členského štátu dokonca aj vtedy, ak má bydlisko na území iného členského štátu;

…“

16 Článok 14a tohto nariadenia s názvom „Osobitné pravidlá týkajúce sa osôb, okrem námorníkov, ktoré sú samostatne zárobkovo činné“, stanovoval:

„Článok 13 ods. 2 písm. b) sa použije s nasledujúcimi výnimkami a výhradami:

…

2. osoba, ktorá je obvykle samostatne zárobkovo činná na území dvoch alebo viacerých členských štátov, podlieha právnym predpisom členského štátu, na území ktorého má bydlisko, ak vykonáva svoju činnosť čiastočne na území tohto členského štátu. Ak nevykonáva žiadnu činnosť na území členského štátu, na území ktorého má bydlisko, podlieha právnym predpisom členského štátu, na území ktorého vykonáva svoju hlavnú činnosť. Kritériá, ktoré sa používajú pri určovaní hlavnej činnosti, sú ustanovené v nariadení uvedenom v článku 98.

…“

Nariadenie č. 883/2004

17 Hlava II nariadenia č. 883/2004 s názvom „Určenie príslušnosti právnych predpisov“, ktorá nahrádza ustanovenia hlavy II nariadenia č. 1408/71, obsahuje okrem iného články 11 a 13.

18 Článok 11 ods. 1 tohto nariadenia znie takto:

„Osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s touto hlavou.“

19 Článok 13 uvedeného nariadenia s názvom „Vykonávanie činností v dvoch alebo viacerých členských štátoch“ vo svojom odseku 2 stanovuje:

„Osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v dvoch alebo viacerých členských štátoch, podlieha:

a) právnym predpisom členského štátu bydliska, ak podstatnú časť svojej činnosti vykonáva v tomto členskom štáte;

alebo

b) právnym predpisom členského štátu, v ktorom sa nachádza centrum jej záujmu, ak nemá bydlisko v jednom z členských štátov, v ktorých vykonáva podstatnú časť svojej činnosti.“

20 Článok 87 tohto nariadenia upravujúci prechodné ustanovenia vo svojom odseku 8 stanovuje:

„Ak sa v dôsledku uplatňovania tohto nariadenia na osobu vzťahujú právne predpisy iného členského štátu, ako je členský štát určený v súlade s hlavou II nariadenia [č. 1408/71], budú sa tieto právne predpisy naďalej uplatňovať, pokiaľ sa daná situácia nezmení, a to nie dlhšie než 10 rokov od dátumu začatia uplatňovania tohto nariadenia, ak dotknutá osoba nepožiada, aby sa na ňu vzťahovali právne predpisy uplatniteľné podľa tohto nariadenia. Ak sa na dotknutú osobu majú vzťahovať právne predpisy členského štátu podľa tohto nariadenia odo dňa nadobudnutia účinnosti tohto nariadenia, podá táto osoba žiadosť príslušnej inštitúcii tohto členského štátu do troch mesiacov od dátumu nadobudnutia účinnosti tohto nariadenia. Ak sa žiadosť podá po uplynutí uvedenej lehoty, zmena uplatniteľných právnych predpisov sa uskutoční v prvý deň nasledujúceho mesiaca.“

Nariadenie č. 987/2009

21 Článok 14 nariadenia č. 987/2009 stanovuje:

„…

5b. Na účely určenia uplatniteľných právnych predpisov podľa článku 13 [nariadenia č. 883/2004] sa zanedbateľné činnosti neberú do úvahy. Článok 16 [tohto nariadenia] sa uplatňuje na všetky prípady podľa tohto článku.

…

8. Na účely uplatňovania článku 13 ods. 1 a 2 [nariadenia č. 883/2004] formulácia ‚podstatná časť činnosti, ktorú osoba vykonáva ako zamestnanec alebo ako samostatne zárobkovo činná osoba‘ v členskom štáte znamená, že sa kvantitatívne podstatná časť všetkých činností zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnej osoby vykonáva v tomto členskom štáte, pričom to nemusí byť nevyhnutne väčšia časť týchto činností.

Na určenie toho, či sa podstatná časť činností vykonáva v členskom štáte, sa zohľadňujú tieto orientačné kritériá:

a) …

b) v prípade samostatnej zárobkovej činnosti obrat, pracovný čas, počet poskytovaných služieb a/alebo príjem.

V rámci celkového posúdenia podiel nižší ako 25 %, pokiaľ ide o uvedené kritériá, znamená, že sa podstatná časť činností nevykonáva v príslušnom členskom štáte.

9. Na účely uplatňovania článku 13 ods. 2 písm. b) [nariadenia č. 883/2004] sa ‚centrum záujmu‘ činností samostatne zárobkovo činnej osoby určí pri zohľadnení všetkých aspektov pracovných činností tejto osoby, konkrétne miesta, ktoré je stálym a trvalým miestom podnikateľskej činnosti

osoby, zvyčajnej povahy alebo dĺžky trvania vykonávaných činností, počtu poskytovaných služieb a zámeru dotknutej osoby, ako naň poukazujú všetky tieto okolnosti.

…“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

22 Dňa 14. apríla 2020 W M, ktorý je rakúskym a lichtenštajnským štátnym príslušníkom, požiadal SVS, aby mu na základe nariadenia č. 1408/71 vydal formulár E101 potvrdzujúci, že podliehal rakúskemu systému sociálneho zabezpečenia v predmetnom období, počas ktorého súčasne vykonával samostatnú zárobkovú činnosť ako lekár v Rakúsku, Lichtenštajnsku a vo Švajčiarsku, vo výške približne 19 %, 78 % a 3 % jeho príjmov.

23 Pred začatím ďalšej samostatnej zárobkovej činnosti 1. januára 2017 vo Švajčiarsku W M vykonával samostatnú zárobkovú činnosť súčasne v Lichtenštajnsku a Rakúsku, a tak z dôvodu svojho bydliska v Rakúsku podliehal rakúskym právnym predpisom v oblasti sociálneho zabezpečenia podľa článku 14a bodu 2 nariadenia č. 1408/71.

24 Keďže nariadenie č. 883/2004 nahradilo nariadenie č. 1408/71, SVS žiadosť dotknutej osoby prekvalifikoval na žiadosť o vydanie formulára A1 na základe nariadení č. 883/2004 a 987/2009, a rozhodnutím z 21. októbra 2020 danú žiadosť zamietol. Toto zamietnutie bolo odôvodnené skutočnosťou, že nie sú pochybnosti o tom, že vo vzťahoch s Lichtenštajnským kniežatstvom s ohľadom na Dohodu o EHP a vo vzťahoch so Švajčiarskom s ohľadom na DVPO sa tieto nariadenia uplatňujú na tri dotknuté štáty. V prejednávanej veci však neexistuje dohoda vzťahujúca sa na členské štáty EHP a zároveň na Švajčiarsku konfederáciu, a teda činnosti W M počas predmetného obdobia musia podliehať oddelene právnym predpisom každého z týchto štátov.

25 Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správny súd, Rakúsko) vyhovel žalobe podanej W M proti tomuto rozhodnutiu a rozhodol, že dotknutej osobe treba vydať osvedčenie, že počas predmetného obdobia podliehala rakúskemu systému sociálneho zabezpečenia.

26 Tento súd sa domnieval, že situáciu, o akú ide vo veci samej, treba preskúmať, pokiaľ ide o činnosti vykonávané v Rakúsku a Lichtenštajnsku, na základe Dohody o EHP, a pokiaľ ide o činnosti vykonávané v Rakúsku a vo Švajčiarsku, na základe DVPO, a že v tejto súvislosti je potrebné určiť, či zárobková činnosť vykonávaná W M vo Švajčiarsku predstavuje zmenu v zmysle článku 87 ods. 8 nariadenia č. 883/2004, a tak nariadenie č. 1408/71 sa už v prejednávanej veci neuplatní.

27 Po ukončení preskúmania sa uvedený súd na jednej strane s ohľadom na Dohodu o EHP domnieval, že na W M sa v súlade s článkom 14a nariadenia č. 1408/71 vzťahujú rakúske právne predpisy v oblasti sociálneho zabezpečenia z titulu zárobkovej činnosti vykonávanej v uvedených štátoch. Podľa tohto súdu výkon dodatočnej súbežnej zárobkovej činnosti vo Švajčiarsku nie je vo svetle tejto dohody relevantný, a teda nevedie k zmene danej situácie v zmysle článku 87 ods. 8 nariadenia č. 883/2004. Na druhej strane v súvislosti s DVPO konštatoval, že na W M sa podľa článku 13 nariadenia č. 883/2004 vzťahujú aj rakúske právne predpisy v oblasti sociálneho zabezpečenia, keďže v Rakúsku, kde býva, vykonáva podstatnú časť svojej pracovnej činnosti.

28 Verwaltungsgerichtshof (Najvyšší správny súd, Rakúsko), súd predkladajúci návrh na začatie prejudiciálneho konania, na ktorý SVS podal opravný prostriedok „Revision“, pripomína, že určenie právnych predpisov v oblasti sociálneho zabezpečenia uplatniteľných na občana Únie, ktorý vykonáva zárobkovú činnosť vo viacerých členských štátoch, sa riadi nariadením č. 883/2004 v spojení s nariadením č. 987/2009. Podľa tohto súdu sa tieto nariadenia uplatňujú vo vzťahoch s inými štátmi prostredníctvom dohôd, najmä vo vzťahu k štátom EHP vrátane Lichtenštajnského kniežatstva podľa Dohody o EHP a vo vzťahu k Švajčiarsku podľa DVPO.

29 Vnútroštátny súd má pochybnosti o tom, či je prístup spočívajúci v oddelenom preskúmaní jednak v rámci Dohody o EHP a jednak v rámci DVPO, ktoré právne predpisy v oblasti sociálneho zabezpečenia sa podľa pravidiel stanovených nariadeniami č. 1408/71 a 883/2004 uplatnia, v súlade so zásadou uplatnenia jednej právnej úpravy uvedenou v článku 13 ods. 1 nariadenia č. 1408/71 a v článku 11 nariadenia č. 883/2004. Nemožno totiž vylúčiť, že takéto oddelené preskúmanie by mohlo za iných okolností, ako sú tie, o ktoré ide vo veci samej, viesť k tomu, že rôzne právne úpravy sa uplatnia súčasne na tú istú osobu a na to isté obdobie. Tento súd preto považuje za potrebné položiť Súdnemu dvoru otázku, či sú nariadenia č. 1408/71 a 883/2004 uplatniteľné na takú situáciu, o akú ide vo veci samej, a v prípade kladnej odpovede, ako ich treba uplatniť.

30 V prípade, ak by sa Súdny dvor domnieval, že tieto nariadenia sa na prejednávanú vec uplatnia, sa vnútroštátny súd ešte pýta na výklad prechodného ustanovenia stanoveného v článku 87 ods. 8 nariadenia č. 883/2004 v situácii, o akú ide vo veci samej.

31 Vnútroštátny súd uvádza, že pred predmetným obdobím a začatím svojej ďalšej zárobkovej činnosti vo Švajčiarsku podliehal W M, ktorý vykonával samostatnú zárobkovú činnosť súčasne v Rakúsku a Lichtenštajnsku, z dôvodu svojho bydliska v Rakúsku rakúskej právnej úprave v súlade s článkom 14a bodom 2 nariadenia č. 1408/71. Nariadenie č. 883/2004, ktoré nahradilo nariadenie č. 1408/71, však vo svojom článku 13 ods. 2 stanovuje, že v prípade samostatnej zárobkovej činnosti vykonávanej vo viacerých členských štátoch sa právne predpisy členského štátu bydliska uplatnia len vtedy, ak podstatnú časť svojej činnosti aj vykonáva v tomto štáte, a ak to tak nie je, uplatnia sa právne predpisy členského štátu, v ktorom sa nachádza centrum záujmu dotknutej osoby. V dôsledku toho by sa lichtenštajnské právne predpisy mali uplatňovať na W M počas predmetného obdobia z dôvodu výkonu podstatnej časti jeho činnosti v Lichtenštajnsku. Podľa článku 87 ods. 8 nariadenia č. 883/2004 by sa však rakúske právne predpisy v oblasti sociálneho zabezpečenia na dotknutú osobu mali naďalej uplatňovať, pretože jeho situácia sa po nadobudnutí účinnosti tohto nariadenia nezmenila.

32 Vnútroštátny súd sa v podstate pýta, či okolnosť, že W M, ktorý už vykonáva zárobkovú činnosť v dvoch štátoch, z ktorých jeden je členským štátom Únie a druhý je štátom EZVO, ktorý je zmluvnou stranou Dohody o EHP, začne vykonávať ďalšiu činnosť nepatrného významu v treťom štáte, konkrétne vo Švajčiarskej konfederácii, predstavuje zmenu „danej situácie“ v zmysle článku 87 ods. 8 nariadenia č. 883/2004.

33 Za týchto podmienok Verwaltungsgerichtshof (Najvyšší správny súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Majú sa v situácii, v ktorej občan Európskej únie pracuje súčasne v členskom štáte Únie, štáte EZVO, ktorý je stranou Dohody o EHP (Lichtenštajnsko), a vo Švajčiarsku, uplatniť predpisy práva Únie o určení uplatniteľného práva v oblasti sociálneho zabezpečenia podľa [nariadenia č. 883/2004] v spojení s [nariadením č. 987/2009]?

V prípade, ak je odpoveď na prvú otázku kladná:

2. Má sa [nariadenie č. 883/2004] v spojení s [nariadením č. 987/2009] v takom prípade uplatniť tak, že uplatniteľnosť právnych predpisov sociálneho zabezpečenia sa má na jednej strane vo vzťahu medzi členským štátom Únie a členským štátom EZVO, ktorý je stranou Dohody o EHP, a na druhej strane vo vzťahu medzi členským štátom Únie a Švajčiarskou konfederáciou posúdiť oddelene, a v dôsledku toho sa má zakaždým vydať osobitné osvedčenie o uplatniteľných právnych predpisoch?

3. Ide o zmenu ‚danej situácie' v zmysle článku 87 ods. 8 [nariadenia č. 883/2004], ak sa začne vykonávať činnosť v ďalšom štáte, na ktorý sa vzťahuje toto nariadenie, aj keď z toho ani podľa [nariadenia č. 883/2004], ani podľa [nariadenia č. 1408/71] nevyplýva zmena uplatniteľných právnych predpisov a činnosť je vo svojom rozsahu tak druhoradá, že sa ňou dosiahne len okolo 3 % celkového príjmu?

   Je v tejto súvislosti relevantné to, či v zmysle druhej otázky ku koordinácii v bilaterálnych vzťahoch dochádza na jednej strane medzi doteraz dotknutými štátmi a na druhej strane medzi jedným z doteraz dotknutých štátov a ‚ďalším' štátom?"

O prejudiciálnych otázkach

34 Svojimi tromi prejudiciálnymi otázkami, ktoré treba preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa nariadenie č. 1408/71 a nariadenie č. 883/2004 v spojení s nariadením č. 987/2009 majú vykladať v tom zmysle, že sa uplatňujú na situáciu, v ktorej občan Únie, ktorý vykonáva samostatnú zárobkovú činnosť súčasne v členskom štáte a v štáte EZVO, ktorý je stranou Dohody o EHP, začne vo Švajčiarsku ďalšiu samostatnú zárobkovú činnosť. V prípade kladnej odpovede sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či je potrebné určiť právnu úpravu v oblasti sociálneho zabezpečenia uplatniteľnú podľa týchto nariadení na takúto situáciu oddelene, a to na jednej strane na základe Dohody o EHP, pokiaľ ide o vzťahy medzi členským štátom a štátom EZVO, ktorý je stranou Dohody o EHP, a na druhej strane na základe DVPO, pokiaľ ide o vzťahy medzi členským štátom Únie a Švajčiarskou konfederáciou.

35 Na úvod treba pripomenúť, že Dohoda o EHP vo svojich článkoch 28 až 30, ako aj vo svojej prílohe VI (Sociálne zabezpečenie) stanovuje, že nariadenia č. 883/2004 a 987/2009 sa uplatňujú v situáciách týkajúcich sa členských štátov Únie a Lichtenštajnského kniežatstva. Rovnako DVPO, konkrétne jej článok 8 a príloha II, stanovujú, že tieto nariadenia sa uplatňujú v situáciách týkajúcich sa členských štátov Únie a Švajčiarskej konfederácie.

36 Z uvedeného vyplýva, že nariadenia č. 883/2004 a 987/2009 sa uplatňujú na takú situáciu, o akú ide vo veci samej, v ktorej občan Únie, ktorý je súčasne samostatne zárobkovo činnou osobou v Rakúsku a Lichtenštajnsku, začne vykonávať vo Švajčiarsku ďalšiu samostatnú zárobkovú činnosť.

37 Akýkoľvek opačný výklad by bránil občanovi Únie požívať práva, ktoré mu vyplývajú z nariadení č. 883/2004 a 987/2009, a v dôsledku toho by ho znevýhodňoval len z toho dôvodu, že vykonal svoje právo na voľný pohyb nielen v Lichtenštajnsku, ale aj vo Švajčiarsku.

38 Táto sloboda pohybu osôb zaručená v DVPO by bola porušená, ak by bol štátny príslušník zmluvnej strany v štáte svojho pôvodu znevýhodnený jedine z dôvodu, že uplatnil svoje právo na voľný pohyb (rozsudok z 26. februára 2019, Wächtler, C-581/17, EU:C:2019:138, bod 53). Takýto

výklad by opomínal aj skutočnosť, že Dohoda o EHP umožňuje občanom Islandu, Lichtenštajnska a Nórska dovolávať sa na území Únie práv, ktoré im vyplývajú z nariadení č. 883/2004 a 987/2009, ale zároveň priznáva štátnym príslušníkom členských štátov možnosť uplatňovať tieto práva v uvedených štátoch (rozsudok z 26. septembra 2013, Spojené kráľovstvo/Rada, C-431/11, EU:C:2013:589, bod 55).

39 Okrem toho treba uviesť, že uplatnenie nariadení č. 883/2004 a 987/2009 na takú situáciu, o akú ide vo veci samej, ktorá sa týka troch rôznych štátov, znižuje riziko, že dotknutá osoba bude súčasne podliehať právnym predpisom viacerých štátov v oblasti sociálneho zabezpečenia, pretože v súlade so zásadou uplatnenia jednej právnej úpravy, ktorú sledujú tieto nariadenia, je potrebné podriadiť osoby, na ktoré sa uvedené nariadenia uplatňujú, právnym predpisom len jedného členského štátu, a to s cieľom odstrániť komplikácie, ktoré by v prípade osôb pohybujúcich sa v rámci Únie, štátov EZVO, ktoré sú stranou Dohody o EHP, a Švajčiarska, vyplynuli z čiastočnej alebo úplnej kumulácie uplatniteľných právnych predpisov [pozri v tomto zmysle rozsudky zo 6. júna 2019, V, C-33/18, EU:C:2019:470, bod 42, ako aj z 13. októbra 2022, Raad van bestuur van de Sociale verzekeringbank (Obdobia medzi prideleniami dočasnej agentúrnej práce), C-713/20, EU:C:2022:782, bod 39].

40 V súvislosti so spôsobom uplatňovania nariadení č. 883/2004 a 987/2009 na takú situáciu, o akú ide vo veci samej, treba konštatovať, že vzhľadom na to, že tieto nariadenia sa uplatňujú na základe dvoch odlišných právnych základov, a to Dohody o EHP a DVPO, určenie právnych predpisov v oblasti sociálneho zabezpečenia uplatniteľných na dotknutú osobu počas predmetného obdobia musí logicky odrážať tento rozdiel.

41 V prejednávanej veci treba teda uvedené nariadenia uplatniť oddelene, a to na jednej strane, pokiaľ ide o vzťahy medzi Rakúskou republikou a Lichtenštajnským kniežatstvom, na základe Dohody o EHP, ako to bolo už predtým, ako W M začal vo Švajčiarsku vykonávať ďalšiu samostatnú zárobkovú činnosť, a na druhej strane, pokiaľ ide o vzťahy medzi Rakúskou republikou a Švajčiarskou konfederáciou, na základe DVPO.

42 Po prvé, pokiaľ ide o Dohodu o EHP, ktorá upravuje najmä situácie týkajúce sa Rakúskej republiky a Lichtenštajnského kniežatstva, článok 13 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 883/2004 stanovuje, že dotknutá osoba podlieha právnym predpisom členského štátu bydliska, ak v ňom vykonáva podstatnú časť svojej činnosti. Článok 14 ods. 8 nariadenia č. 987/2009 spresňuje, že na účely uplatňovania článku 13 ods. 1 a 2 nariadenia č. 883/2004 formulácia „podstatná časť činnosti, ktorú osoba vykonáva ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba“ v členskom štáte znamená, že sa kvantitatívne podstatná časť všetkých činností zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnej osoby vykonáva v tomto členskom štáte, pričom to nemusí byť nevyhnutne väčšia časť týchto činností. Na určenie toho, či sa podstatná časť činností vykonáva v členskom štáte, sa v prípade samostatnej zárobkovej činnosti zohľadňuje obrat, pracovný čas, počet poskytovaných služieb a/alebo príjem. V rámci celkového posúdenia podiel nižší ako 25 %, pokiaľ ide o uvedené kritériá, znamená, že sa podstatná časť činností nevykonáva v príslušnom členskom štáte.

43 Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že W M počas predmetného obdobia vykonával svoju zárobkovú činnosť súčasne v Rakúsku a Lichtenštajnsku a v nich dosahoval 19 % a 78 % svojich príjmov. Zárobková činnosť vykonávaná dotknutou osobou počas predmetného obdobia v členskom štáte, v ktorom mala bydlisko, teda v Rakúskej republike, predstavovala menej ako 25 % jej príjmov. Nemožno ju teda považovať za osobu, ktorá v tom čase vykonávala podstatnú časť svojich činností v tomto členskom štáte.

44 Článok 13 ods. 2 písm. b) nariadenia č. 883/2004 stanovuje, že ak dotknutá osoba nemá bydlisko v členskom štáte, v ktorom vykonáva podstatnú časť svojej činnosti, vzťahujú sa na ňu právne predpisy členského štátu, v ktorom sa nachádza centrum jej záujmu. Podľa článku 14 ods. 9 nariadenia č. 987/2009 sa „centrum záujmu“ činností samostatne zárobkovo činnej osoby v zmysle uvedeného článku 13 ods. 2 písm. b) určuje tak, že sa zohľadnia všetky aspekty pracovných činností tejto osoby, najmä miesto, ktoré je stálym a trvalým miestom podnikateľskej činnosti dotknutej osoby, zvyčajná povaha alebo dĺžka trvania vykonávaných činností, počet poskytovaných služieb, ako aj zámer dotknutej osoby, ako naň poukazujú všetky tieto okolnosti.

45 Vzhľadom na to, že W M počas predmetného obdobia vykonával väčšinu svojich zárobkových činností v Lichtenštajnsku, keďže centrum jeho záujmu sa nachádzalo v tomto štáte, mal počas predmetného obdobia podľa článku 13 ods. 2 písm. b) nariadenia č. 883/2004 v spojení s článkom 14 ods. 9 nariadenia č. 987/2009 podliehať lichtenštajnským právnym predpisom v oblasti sociálneho zabezpečenia.

46 V dôsledku toho sa na W M počas tohto obdobia v zásade vzťahovali právne predpisy iného členského štátu, ako je štát, ktorého právne predpisy sa na neho vzťahovali na základe hlavy II nariadenia č. 1408/71, t. j. rakúske právne predpisy v oblasti sociálneho zabezpečenia.

47 Treba však uviesť, že v takomto prípade článok 87 ods. 8 nariadenia č. 883/2004 stanovuje, že právne predpisy v oblasti sociálneho zabezpečenia uplatniteľné podľa hlavy II nariadenia č. 1408/71 sa naďalej uplatňujú, ak sa daná situácia nezmenila, ale v každom prípade nie dlhšie ako 10 rokov od dátumu začatia uplatňovania nariadenia č. 883/2004.

48 Je preto potrebné overiť, či počas predmetného obdobia sa daná situácia nezmenila, pretože v prípade kladnej odpovede sa na W M majú naďalej uplatňovať rakúske právne predpisy v oblasti sociálneho zabezpečenia. Na tento účel treba predovšetkým určiť, či okolnosť, že W M, ktorý už vykonáva samostatnú zárobkovú činnosť súčasne v členskom štáte Únie, teda v Rakúskej republike, a v členskom štáte EZVO, ktorý je stranou Dohody o EHP, konkrétne v Lichtenštajnskom kniežatstve, a práve začína ešte ďalšiu samostatnú zárobkovú činnosť vo výške 3 % jeho celkových príjmov vo Švajčiarsku, predstavuje „zmenu danej situácie“ v zmysle článku 87 ods. 8 nariadenia č. 883/2004.

49 V tejto súvislosti stačí konštatovať, podobne ako to urobila Európska komisia vo svojich písomných pripomienkach, že v kontexte Dohody o EHP, ktorá upravuje najmä vzťahy medzi Rakúskou republikou a Lichtenštajnským kniežatstvom, je Švajčiarsko tretím štátom. V dôsledku toho výkon zárobkovej činnosti dotknutej osoby vo Švajčiarsku nie je relevantný pre overenie, ktoré sa má vykonať.

50 Z uvedeného vyplýva, že aj keď W M vykonával počas predmetného obdobia vo Švajčiarsku ďalšiu samostatnú zárobkovú činnosť, daná situácia, ktorá existovala pred nadobudnutím účinnosti nariadenia č. 883/2004, zostala nezmenená. Dotknutá osoba teda mala podľa článku 87 ods. 8 tohto nariadenia naďalej podliehať rakúskym právnym predpisom v oblasti sociálneho zabezpečenia.

51 Po druhé v súvislosti s DVPO, ktorá upravuje najmä situácie týkajúce sa Rakúskej republiky a Švajčiarskej konfederácie, treba uviesť, že v prejednávanej veci W M počas predmetného obdobia vykonával súčasne samostatnú zárobkovú činnosť v Rakúsku a vo Švajčiarsku vo výške približne 19 % a 3 % svojich príjmov. Hoci zárobková činnosť vykonávaná dotknutou osobou v Rakúsku, kde mala bydlisko, je väčšinová, predstavovala menej ako 25 % jej príjmov. Na W M sa

preto v súlade s článkom 14 ods. 8 nariadenia č. 987/2009 nemohol uplatniť článok 13 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 883/2004, ale v súlade s článkom 13 ods. 2 písm. b) tohto nariadenia sa na neho mali vzťahovať právne predpisy členského štátu, v ktorom sa nachádza centrum jeho záujmu.

52 Keďže W M mal počas predmetného obdobia bydlisko v Rakúsku a vzhľadom na DVPO tam vykonával väčšinu svojich činností, centrum jeho záujmov bolo v Rakúsku. V dôsledku toho sa na W M mala vzťahovať rakúska právna úprava v oblasti sociálneho zabezpečenia.

53 Tento záver nemôže spochybniť okolnosť, že počas predmetného obdobia dotknutá osoba zároveň vykonávala samostatnú zárobkovú činnosť vo výške 78 % jej príjmov v Lichtenštajnsku. Ako totiž zdôraznila Komisia vo svojich písomných pripomienkach, táto okolnosť nie je relevantná vo vzťahu k DVPO, pretože v kontexte tejto dohody je Lichtenštajnské kniežatstvo tretím štátom.

54 Z uvedeného vyplýva, že v súlade s relevantnými ustanoveniami nariadení č. 1408/71 a 883/2004, ktoré sú uplatniteľné na situáciu, o ktorú ide vo veci samej, na základe Dohody o EHP a DVPO, ktoré treba preskúmať oddelene, sa na W M počas predmetného obdobia uplatní jedna a tá istá právna úprava v oblasti sociálneho zabezpečenia, a to rakúska právna úprava, a teda príslušné orgány musia vydať len jedno osvedčenie.

55 Na základe vyššie uvedeného treba na otázky položené vnútroštátnym súdom odpovedať tak, že nariadenie č. 1408/71 a nariadenie č. 883/2004 v spojení s nariadením č. 987/2009 sa majú vykladať v tom zmysle, že podľa Dohody o EHP a DVPO sú uplatniteľné na situáciu, keď občan Únie, ktorý vykonáva samostatnú zárobkovú činnosť súčasne v členskom štáte Únie a v štáte EZVO, ktorý je stranou Dohody o EHP, začne vykonávať vo Švajčiarsku ďalšiu zárobkovú činnosť. V súlade s príslušnými ustanoveniami týchto nariadení by sa mali oddelene určiť uplatniteľné právne predpisy v oblasti sociálneho zabezpečenia na jednej strane v kontexte Dohody o EHP a na druhej strane v kontexte DVPO.

O trovách

56 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (siedma komora) rozhodol takto:

Nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, v znení zmenenom a aktualizovanom nariadením Rady (ES) č. 118/97 z 2. decembra 1996, zmeneným nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 631/2004 z 31. marca 2004, a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia, zmenené nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 465/2012 z 22. mája 2012, v spojení s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia, zmeneným nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 465/2012 z 22. mája 2012,

sa majú vykladať v tom zmysle:

že podľa Dohody o Európskom hospodárskom priestore z 2. mája 1992, zmenenej Dohodou o účasti Bulharskej republiky a Rumunska v Európskom hospodárskom priestore, a Dohody medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Švajčiarskou konfederáciou na strane druhej o voľnom pohybe osôb, podpísanej 21. júna 1999 v Luxemburgu, sú uplatniteľné na situáciu, keď občan Únie, ktorý vykonáva samostatnú zárobkovú činnosť súčasne v členskom štáte Únie a v štáte Európskeho združenia voľného obchodu, ktorý je stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore, začne vykonávať vo Švajčiarsku ďalšiu zárobkovú činnosť. V súlade s príslušnými ustanoveniami týchto nariadení by sa mali oddelene určiť uplatniteľné právne predpisy v oblasti sociálneho zabezpečenia na jednej strane v kontexte Dohody o Európskom hospodárskom priestore a na druhej strane v kontexte Dohody medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Švajčiarskou konfederáciou na strane druhej o voľnom pohybe osôb.

Podpisy